Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
YVES BOT
föredraget den 23 februari 2016[1]

Mål C-614/14

Brottmål
mot
Atanas Ognyanov

(begäran om förhandsavgörande från Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia, Bulgarien))

”Begäran om förhandsavgörande — Artikel 267 FEUF — Artikel 94 i domstolens rättegångsregler — Innehållet i en begäran om förhandsavgörande och den hänskjutande domstolens skyldigheter — Redogörelse för de faktiska och rättsliga omständigheterna — Nationell regel som ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig på grund av att den redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet i samband med en begäran om förhandsavgörande av domstolen — Artiklarna 47 och 48 i stadgan”

I – **Inledning**

1. Riskerar artikel 267 FEUF och artikel 94 i domstolens rättegångsregler om innehållet i en begäran om förhandsavgörande att undergräva skyddet av rättigheterna i artiklarna 47 och 48 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan)?

2. Är en hänskjutande domstol skyldig att självmant förklara sig obehörig att pröva det nationella målet på den grunden att den har angett de faktiska och rättsliga omständigheterna i den begäran om förhandsavgörande som den framställt i samma mål?

3. Detta verkar vara fallet i bulgarisk rätt, med tillämpning av artikel 29 i straffprocesslagen (Nakazatelno protsesualen kodeks, nedan kallad NPK).

4. Det är nämligen med stöd av den bestämmelsen som den allmänna åklagarmyndigheten i staden Sofia (Sofiyska gradska prokuratura) har begärt att Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) ska förklara sig obehörig. Som skäl härför uppgav åklagarmyndigheten att domstolen har intagit en ”preliminär ståndpunkt” i begäran om förhandsavgörande i mål C-554/14, Ognyanov,[2] anhängigt vid domstolen, genom att redogöra för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet. Domstolen gjorde detta före överläggningen i målet och brast därmed i sin skyldighet att iaktta opartiskhet samt åsidosatte Atanas Ognyanovs rätt att presumeras oskyldig.

1 — Originalspråk: franska.

2 — Begäran om förhandsavgörande i det målet och i förevarande mål har framställts i samma mål vid Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia). Separata förslag till avgörande kommer att föredras i de båda målen.

5. I förevarande mål har EU-domstolen således att avgöra huruvida unionsrätten utgör hinder för en sådan regel som den i det nationella målet.

6. Jag förnekar inte att systemet med förhandsavgörande kan medföra svårigheter som ibland är svåra att hantera för nationella domstolar av alla typer och instanser, särskilt om man beaktar de skillnader som finns i de nationella lagstiftningarna om domstolarnas uppgifter. Dessa lagstiftningar är för övrigt de minst harmoniserade och mest skilda.

7. Den omfattande rättspraxis om samarbetet mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen på området för förhandsavgöranden och de åtskilliga regler som bildar detta system lämnar emellertid inget utrymme för tvivel om svaret på frågan.

8. Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) gjorde inte annat än att iaktta villkoren i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna om framställande av en begäran om förhandsavgörande vid domstolen när den redogjorde för de faktiska och rättsliga omständigheterna i mål C-554/14 i sin begäran. Om dessa bestämmelser tillämpas korrekt kan de inte anses undergräva ett rättvist förfarande eller parternas grundläggande rättigheter.

9. En sådan regel som den i det nationella målet kan således inte godkännas.

10. För det första urholkar nämligen regeln de grundläggande bestämmelserna för begäran om förhandsavgörande, såsom de definierats i artikel 267 FEUF och domstolens praxis samt preciserats i artikel 94 i rättegångsreglerna.

11. För det andra innebär regeln att bulgariska brottmålsdomstolar i slutändan fråntas möjligheten att framställa en begäran om förhandsavgörande vid EU-domstolen, vilket inkräktar på de befogenheter som de tilldelas genom EUF-fördraget och domstolens praxis.

12. Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) uttrycker för övrigt inga tvivel i beslutet om hänskjutande om tolkningen av de ovannämnda unionsbestämmelserna.

13. Det verkar som om den hänskjutande domstolen söker ändra bulgariska brottsmålsdomstolars uppfattning om begäran om förhandsavgörande och kanske även den uppfattning som Konstitutsionen sad (författningsdomstolen) har,[3] och visa på motsägelserna i en lagstiftning som kan avskräcka alla bulgariska domstolar från att begära förhandsavgörande hos domstolen, om den tillämpas.

14. Visserligen understryker den hänskjutande domstolen att systemet med begäran om förhandsavgörande är nytt för bulgariska brottmålsdomstolar, med hänsyn till begränsningen i artikel 10.1 i protokoll nr 36 om övergångsbestämmelser, bilagt EUF-fördraget.

15. Systemet med begäran om förhandsavgörande må vara nytt för brottmålsdomstolar, men bulgariska tvistemåls- och förvaltningsdomstolar är dock väl bekanta med det, vilket det relativt stora antalet hänskjutna frågor från de sistnämnda domstolarna visar på.[4]

3 — Se, i detta hänseende, Vatsov, M., ”European integration through preliminary rulings? The case of the Bulgarian Constitutional Court”, *The preliminary reference to the Court of justice of the European Union by Constitutional Courts*, *German Law Journal*, vol. 16, nr 6, 2015.

4 — För en redogörelse av lagstiftningen och praxisen beträffande begäran om förhandsavgörande i Bulgarien, se den bulgariska rapporten av Fartunova, M. i Coutron, L., ”L’obligation de renvoi préjudiciel à la Cour de justice: une obligation sanctionnée?”, Bruylant, Bryssel, 2014, s. 145.

16. I civilprocesslagen (Grazdhanski protsesualen kodeks),[5] närmare bestämt i del VII, kapitel 59,[6] preciseras samtliga förfaranderegler som är tillämpliga vid en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen. Enligt artikel 630 i lagen om innehållet i en begäran om förhandsavgörande krävs, i punkt 1, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 94 i rättegångsreglerna, att ”[b]egäran om förhandsavgörande ska innehålla en redogörelse av saken i målet, tillämplig nationell rätt, en precis hänvisning till den bestämmelse eller rättsakt som tolkningen eller giltigheten avser, varför den hänskjutande domstolen bedömer att det är nödvändigt med en begäran om förhandsavgörande för en korrekt prövning av målet, samt frågans formulering”.[7]

17. Visserligen är reglerna i kapitel 59 i princip begränsade till tvistemålsinstanserna, men de är även tillämpliga på förfaranden vid förvaltningsdomstolar i enlighet med artikel 144 i förvaltningsprocesslagen (Administrativnoprotsesualen kodeks).[8]

18. Kraven beträffande innehållet i en begäran om förhandsavgörande i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, samt i domstolens rättspraxis – vilka på intet sätt är obekanta för lagstiftaren och de nationella domstolarna – ingår i den rättsliga ramen sedan Republiken Bulgariens anslutning till Europeiska unionen år 2007.

19. Jag är visserligen medveten om de svårigheter som brottmålsdomstolar kan stöta på när de begär ett förhandsavgörande – något som är nytt för dem. Reglerna för att begära förhandavgörande enligt artikel 267 FEUF, som är närmare angivna i artikel 94 i rättegångsreglerna, är emellertid identiska för civilrättsliga och straffrättsliga mål. I rättegångsreglernas kapitel 3, avdelning III finns särskilda regler för mål som omfattas av området frihet, säkerhet och rättvisa, men dessa regler påverkar inte på något sätt den hänskjutande domstolens skyldigheter enligt artikel 94 i rättegångsreglerna.

20. Med beaktande av de slutsatser som kan dras från regler och rättspraxis, som avser samarbetet mellan den nationella domstolen och EU-domstolen vad gäller begäran om förhandsavgörande, råder det således inget tvivel om det svar som bör ges till den hänskjutande domstolen.

21. Jag föreslår följaktligen att domstolen ska slå fast att artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, jämförda med bestämmelserna i artiklarna 47 och 48 i stadgan, ska tolkas så, att de utgör hinder för en sådan nationell regel som den i det nationella målet, varigenom den hänskjutande domstolen måste förklara sig obehörig att pröva det nationella målet på grund av att den har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet i sin begäran om förhandsavgörande.

22. Följaktligen är Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) skyldig att bortse från en sådan regel.

23. Jag vill dessutom påpeka att artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna – med beaktande av medlemsstaternas institutionella och processuella autonomi – inte utgör hinder för att en hänskjutande domstol hör parterna på nytt och upptar ny bevisning efter det att EU-domstolen meddelat sin dom, och därigenom ändrar sina konstateranden i sitt beslut om hänskjutande.

5 — Nedan kallad GPK. En engelsk översättning av GPK finns tillgänglig på webbplatsen för Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen) på följande adress: http://www.vks.bg/english/vksen_p04_02.htm#PART_SEVEN__Content of Request.

6 — Nämnda del VII har följande rubrik: ”Särskilda regler för civilprocessen rörande mål som omfattas av Europeiska unionens rätt (i kraft från den 27 juli 2007)”. Vad gäller nämnda kapitel 59 avser den ”begäran om förhandsavgörande”.

7 — Fri översättning.

8 — Artikeln föreskriver att GPK är subsidiärt tillämplig i alla frågor som inte uttryckligen regleras däri.

II – **De faktiska och rättsliga omständigheterna**

24. Atanas Ognyanov, bulgarisk medborgare, har i förevarande fall dömts av danska domstolar till fängelse i 15 år för mord och grov stöld. Han var frihetsberövad på en dansk kriminalvårdsanstalt mellan den 10 januari 2012 och den 1 oktober 2013. Den 1 oktober 2013 överfördes han med stöd av konventionen om överförande av dömda personer, undertecknad i Strasbourg den 21 mars 1983,[9] till de bulgariska myndigheterna för att avtjäna återstoden av straffet i Bulgarien. Efter det att Atanas Ognyanov hade överförts framställde Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) tre tolkningsfrågor till EU-domstolen om tolkningen av artikel 17 i rambeslutet 2008/909/RIF[10] (mål C-554/14).

25. Efter det att frågorna framställts begärde allmänna åklagarmyndigheten i staden Sofia att domstolen skulle förklara sig obehörig på grund av att den i punkterna 2–4 i begäran om förhandsavgörande i det målet hade uttalat sig om sak- och rättsfrågorna och detta före överläggningen i målet.

26. Det framgår av beslutet om hänskjutande i förevarande mål att den omständigheten att domstolen uttalar en preliminär ståndpunkt i saken i målet före det slutliga avgörandet utgör ett särskilt fall av jäv, i enlighet med artikel 29 NPK, såsom den tolkats av Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen).

27. När jäv föreligger är domaren skyldig att förklara sig obehörig. Detta innebär att domaren inte längre ska pröva målet, att målet tilldelas andra domare på den aktuella domstolen, och att den nya sammansättningen omprövar målet.

28. Om domaren underlåter att förklara sig obehörig, fortsätter att pröva målet och meddelar ett slutligt avgörande, kommer avgörandet av vara behäftat med fel, eftersom det kommer att ha meddelats med ”åsidosättande av väsentliga formföreskrifter”. Överinstansen kommer att upphäva avgörandet och målet kommer att tilldelas en annan sammansättning för förnyad prövning.

29. Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) har angett att tolkningen av ”jäv” är särskilt sträng i rättspraxis. Härvid har den domstolen bland annat uppgett att jävsprövningen görs ex officio och att även det mest obetydliga uttalande om omständigheterna i målet eller deras rättsliga kvalificering per automatik medför att det finns grund för att domaren ska förklaras obehörig.

30. Som exempel nämner Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) fem beslut från Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen)[11] i vilka kassationsdomstolen ogiltigförklarade besluten från första instans på grund av jäv.

31. Slutligen framgår det av beslutet om hänskjutande att den omständigheten att domaren avger en preliminär ståndpunkt inte enbart medför att vederbörande ska förklaras obehörig och/eller att det slutliga avgörandet ska ogiltigförklaras, utan även att det inleds en talan om disciplinärt ansvar för disciplinär överträdelse. I enlighet med leden 2.3 och 7.4 i uppförandekoden (Kodeks za etichno povedenie) är det inte tillåtet för domaren att uttala sig offentligt om utgången av ett mål som vederbörande prövar eller att avge en preliminär ståndpunkt. Vidare föreskrivs i led 7.3 i uppförandekoden att domaren kan uttala sig om grundläggande rättsfrågor, men inte ange de faktiska omständigheterna och deras rättsliga kvalificering.

9 — Konventionen finns tillgänglig på Europarådets webbplats. Den har ratificerats av 64 stater och trädde i kraft den 1 juli 1985. Bland medlemsstaterna är det endast Republiken Kroatien och Republiken Finland som inte har undertecknat den.

10 — **Rådets rambeslut av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen** (EUT L 327, s. 27).

11 — Det handlar om brottmålen nr 352/2008, 438/2009, 466/2009, 527/2009 och 463/2013.

32. I förevarande fall har den hänskjutande domstolen emellertid offentligt och formellt avgett en preliminär ståndpunkt om de faktiska omständigheterna i mål C-554/14 i sin begäran om förhandsavgörande i det målet.

III – **Tolkningsfrågorna**

33. Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) har mot bakgrund av ovanstående beslutat att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Utgör det ett åsidosättande av unionsrätten (artikel 267 andra stycket FEUF jämförd med artikel 94 i rättegångsreglerna, artiklarna 47 och 48 i stadgan och andra tillämpliga bestämmelser) att den domstol som har framställt en begäran om förhandsavgörande, fortsätter att handlägga målet och avgör det i sak efter det att förhandsavgörandet har meddelats, utan att förklara sig obehörig? Skäl för domstolen att förklara sig obehörig skulle vara att den i begäran om förhandsavgörande har intagit en preliminär ståndpunkt i sak (genom att fastställa vissa faktiska omständigheter och slå fast att en viss lagbestämmelse är tillämplig på dessa faktiska omständigheter).

Frågan hänskjuts med presumtionen att samtliga förfaranderegler som har till syfte att skydda parternas rätt att åberopa bevisning och plädera har beaktats vid fastställandet av de faktiska omständigheterna och tillämplig rätt i begäran om förhandsavgörande.

2) Om den första tolkningsfrågan besvaras så, att det är lagenligt att fortsätta att handlägga målet, utgör det ett åsidosättande av unionsrätten att

   a) domstolen i sitt slutgiltiga avgörande utan ändringar återger allt som fastställts i begäran om förhandsavgörande och i fråga om dessa faktiska och rättsliga slutsatser nekar inhämtandet av ny bevisning samt hörandet av parterna, vilket i praktiken innebär att domstolen endast inhämtar bevisning och hör parterna i sådana frågor som inte ansågs fastställda i begäran om förhandsavgörande,

   b) domstolen inhämtar ny bevisning och hör parterna i alla relevanta frågor, inbegripet frågor i vilka den redan har uttalat sig om i sin ståndpunkt i begäran om förhandsavgörande, och i sitt slutgiltiga avgörande avger sin slutgiltiga ståndpunkt som grundas på all inhämtad bevisning och bedömningen av parternas samtliga argument, oberoende av huruvida bevisningen har inhämtats innan begäran om förhandsavgörande framställdes eller efter meddelandet av förhandsavgörandet och av huruvida argumenten har framförts före eller efter denna tidpunkt?

3) Om den första tolkningsfrågan besvaras så, att det är förenligt med unionsrätten att fortsätta att handlägga målet, är det i så fall förenligt med unionsrätten att domstolen beslutar att inte fortsätta att handlägga det nationella målet, utan förklarar sig obehörig på grund av jäv, eftersom det skulle strida mot nationell rätt – vilken erbjuder ett mer långtgående skydd för parternas intressen och rättskipningen – att fortsätta att handlägga målet, nämligen när denna förklaring vilar på

   a) att domstolen har intagit en preliminär ståndpunkt i målet inom ramen för begäran om förhandsavgörande innan den meddelar sitt slutgiltiga avgörande, vilket visserligen är tillåtet enligt unionsrätten, men inte enligt nationell rätt,

   b) att domstolen utvecklar sin slutgiltiga ståndpunkt i två rättsakter och inte i en (om man utgår från att begäran om förhandsavgörande inte utgör en preliminär, utan en slutgiltig ståndpunkt), vilket visserligen är tillåtet enligt unionsrätten, men inte enligt nationell rätt?”

34. Skriftliga yttranden har inkommit från den spanska regeringen och den nederländska regeringen samt från Europeiska kommissionen.

35. Jag kan inte annat än beklaga frånvaron av parterna i det nationella målet och av den bulgariska regeringen.

IV – **Min bedömning**

36. I rättspraxis och doktrin har det flera gånger erinrats om att begäran om förhandsavgörande utgör kärnan i unionens domstolssystem, vars tillämpning ankommer på den nationella domstolen.

37. Såsom domstolen har erinrat om i yttrande 2/13,[12] har förfarandet för begäran om förhandsavgörande till syfte att, ”genom att det inrättas en dialog mellan domstolen och domstolarna i medlemsstaterna, säkerställa en enhetlig tolkning av unionsrätten … och därigenom göra det möjligt att säkerställa unionsrättens koherens, fulla verkan och autonomi och, till sist, den specifika karaktären hos den rättsordning som inrättats genom fördragen”.[13]

38. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har genom att, i sin dom Dhahbi mot Italien,[14] döma en medlemsstat för att en nationell domstol inte i tillräcklig grad hade motiverat sin vägran att begära ett förhandsavgörande av EU-domstolen, följt en redan fastslagen praxis och konstaterat vikten av systemet i Europa samt bekräftat att begäran om förhandsavgörande är en grundläggande behörighet för den nationella domstolen, så till den grad att den nationella domstolen inte kan utöva den efter eget skön med risk för att den då åsidosätter rätten till en rättvis rättegång.

A – *Den första frågan*

39. Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 267 FEUF, jämförd med artikel 94 i rättegångsreglerna samt artiklarna 47 och 48 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse som ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig att pröva det nationella målet på grund av att den redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i sin begäran om förhandavgörande i samma mål och därigenom åsidosatt sin skyldighet att iaktta opartiskhet och rätten att presumeras oskyldig.

40. Såsom jag redan angett hyser Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) inga tvivel om tolkningen av de ovannämnda bestämmelserna. Svaret på frågan är nämligen självklart med beaktande dels av de förfarandebestämmelser och rättspraxis som i årtionden har utvecklat detta system med begäran om förhandsavgörande, dels av rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

12 — EU:C:2014:2454.

13 — Punkt 176 och där angiven rättspraxis.

14 — Nr 17120/09. I det målet hade italienska myndigheter avslagit sökandens, en tunisisk medborgare, begäran om familjetillägg med motiveringen att tillägget var förbehållet italienska medborgare och unionsmedborgare. Vid de italienska domstolarna hade sökanden bestritt olikbehandlingen av honom och begärde att en fråga skulle hänskjutas till EU-domstolen om tolkningen av Europa-Medelhavsavtal om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Tunisien, å andra sidan (EGT L 97, 1998, s. 2), som förbjuder diskriminering av tunisiska arbetstagare på det sociala området. Corte suprema di cassazione (Högsta kassationsdomstolen, Italien) avslog sökandens begäran utan att begära förhandsavgörande. Sökanden väckte därefter talan vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I det målet hade Europadomstolen att avgöra om underlåtenheten från Corte suprema di cassazione (Högsta kassationsdomstolen) att begära förhandsavgörande av EU-domstolen stred mot rätten till en rättvis rättegång. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna fann med stöd av ett resonemang som återfinns i liknande äldre mål att artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen) ålägger de nationella domstolarna en skyldighet att med beaktande av tillämplig rätt motivera beslut varigenom de nekar att begära förhandavgörande (§ 31).

1. Förfarandebestämmelser och rättspraxis om innehållet i begäran om förhandsavgörande

41. Enligt fast rättspraxis utgör det förfarande som inrättats genom artikel 267 FEUF ett medel för ett nära och direkt samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om tolkningen av unionsrätten som de behöver för att kunna avgöra det mål som de ska pröva. [15] Syftet är att säkerställa unionsrättens företräde och en enhetlig tolkning i samtliga medlemsstater av unionsrättens bestämmelser.

42. Inom ramen för dialogen mellan domstolen och domstolarna i medlemsstaterna och med iakttagande av ömsesidig respekt för deras respektive behörighet, har de sina egna ansvarsområden. Detta domstolssamarbete fungerar emellertid åt båda hållen. [16] Medan domstolen ska göra sitt yttersta för att bistå den hänskjutande domstolen i den korrekta tolkningen och tillämpningen av unionsrätten, bland annat genom att ge den nationella domstolen en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EU-domstolen, [17] ska den hänskjutande domstolen i sin tur ta hänsyn till domstolens funktion i detta hänseende och således bemöda sig om att tillhandahålla domstolen all information och bevisning för att den ska kunna utföra sina uppgifter i enlighet med syftet i artikel 267 FEUF.

43. Domstolen kräver alltså att begäran om förhandsavgörande ska innehålla en sammanfattning av de relevanta omständigheterna, såsom dessa har utretts av den hänskjutande domstolen eller, i vart fall, en redogörelse för de faktauppgifter som ligger till grund för frågorna. Den ska dessutom innehålla lydelsen av de nationella bestämmelser som kan vara tillämpliga och, i förekommande fall, relevant nationell rättspraxis. [18]

44. Slutligen ska den hänskjutande domstolen redogöra för de skäl som fått den att undra över tolkningen eller giltigheten av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna, och för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan de unionsrättsliga bestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet. Det ska härvid påpekas att domstolen tar hänsyn till sakens karaktär när den bedömer om dessa krav är uppfyllda. Enligt domstolen kan således ”kraven [avseende innehållet i en begäran om förhandsavgörande] uppfyllas enklare när [begäran] … ingår i ett sammanhang som är allmänt känt till följd av en tidigare begäran om förhandsavgörande”. [19] Domstolen är däremot mer krävande när begäran avser mål om konkurrens och upphandling, i den mån de kännetecknas av komplicerade faktiska och rättsliga förhållanden. [20]

45. Den hänskjutande domstolens behörighet i detta avseende motiveras av att den ensam har direkt kännedom om omständigheterna i målet och att den ensam bär ansvaret för det kommande avgörandet. [21]

46. Förutom en redogörelse för de faktiska omständigheterna och de tillämpliga bestämmelserna kräver domstolen att den hänskjutande domstolen anger varför den anser att ett svar på frågorna är nödvändigt eller användbart för att avgöra målet, när skälen inte framgår entydigt av handlingarna i målet. [22]

15 — Beslut Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punkt 9 och där angiven rättspraxis) och dom FIRIN (C-107/13, EU:C:2014:151, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

16 — Jag använder det begrepp som generaladvokaten Wahl använde i sitt förslag till avgörande i målen Venturini m.fl. (C-159/12–C-161/12, EU:C:2013:529, punkt 56 och följande).

17 — Dom Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

18 — Beslut Debiasi (C-560/11, EU:C:2012:802, punkt 24 och där angiven rättspraxis) och dom Petru (C-268/13, EU:C:2014:2271, punkt 22). Se även beslut Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punkt 10 och där angiven rättspraxis).

19 — Beslut 3D I (C-107/14, EU:C:2014:2117, punkt 12).

20 — Se, vad gäller konkurrens, beslut Fontaine (C-603/11, EU:C:2012:731, punkt 15) och, vad gäller offentlig upphandling, dom Azienda sanitaria locale n. 5 ”Spezzino” m.fl. (C-113/13, EU:C:2014:2440, punkterna 47 och 48).

21 — Beslut Debiasi (C-613/10, EU:C:2011:266, punkt 20) och dom Gauweiler m.fl. (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 24).

22 — Dom Foglia (244/80, EU:C:1981:302, punkt 17) och beslut Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 28).

47. Dessa uppgifter är nödvändiga för att domstolen ska kunna besvara den hänskjutna frågan på ett användbart och tillförlitligt sätt utifrån en bedömning av samtliga faktiska och rättsliga omständigheter som kännetecknar målet. Den kan därigenom fastställa att de faktiska omständigheter som ligger till grund för begäran om förhandsavgörande verkligen omfattas av tillämpningsområdet för de unionsrättsliga bestämmelserna, att frågan är relevant och att den inte är hypotetisk. [23] Jag erinrar om att domstolen inte har till uppgift att avge rådgivande utlåtanden om allmänna eller hypotetiska frågor, utan att bidra till rättskipningen i medlemsstaterna genom att tillhandahålla en användbar och korrekt tolkning av unionsrätten. Domstolen är således endast behörig att uttala sig om tolkningen eller giltigheten av en unionsrättsakt utifrån de faktiska omständigheter som angivits av den hänskjutande domstolen. [24]

48. Uppgifterna i begäran om förhandsavgörande är dessutom grundläggande för att medlemsstaternas regeringar och andra berörda ska kunna yttra sig i enlighet med artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol. [25] Det är nämligen endast besluten om hänskjutande som delges de berörda och inte de nationella handlingar som den hänskjutande domstolen eventuellt ger in till EU-domstolen. [26]

49. Domstolen kräver inte att den hänskjutande domstolen redogör för samtliga faktiska omständigheter och rättsliga bedömningar som den ska göra i sin egenskap av dömande instans innan den hänskjuter en fråga till domstolen. [27]

50. Visserligen anser domstolen att det beroende på omständigheterna kan vara en fördel att sakförhållandena i målet retts ut och att rent nationella rättsproblem har lösts när begäran om förhandsavgörande framställs. Domstolen medger emellertid att det endast ankommer på den hänskjutande domstolen att bestämma i vilket skede i förfarandet det finns anledning att hänskjuta en fråga. [28] Här är det nämligen fråga om praktiska och processuella hänsyn, vilken bedömning än en gång endast ankommer på den hänskjutande domstolen. Den hänskjutande domstolen är den enda som har direkt kännedom om omständigheterna i målet och parternas argument, och är därför bäst lämpad att bedöma i vilket skede i förfarandet den behöver EU-domstolens tolkning av unionsrätten.

51. Dessa krav beträffande innehållet i en begäran om förhandsavgörande anges uttryckligen i artikel 94 i domstolens rättegångsregler, ”vilka den nationella domstolen förväntas ha kännedom om och måste iaktta *ytterst noggrant* inom ramen för det samarbete som har inrättats genom artikel 267 FEUF”. [29]

52. I artikel 94 i rättegångsreglerna föreskrivs följande:

”Förutom de frågor som hänskjuts till domstolen för förhandsavgörande ska begäran om förhandsavgörande innehålla följande:

a) Saken och en sammanfattning av de relevanta omständigheterna, såsom dessa har utretts av den hänskjutande domstolen eller, i vart fall, en redogörelse för de faktauppgifter som ligger till grund för frågorna.

23 — Se, exempelvis, dom Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, punkt 61), beslut Mlamali (C-257/13, EU:C:2013:763, punkt 32 och där angiven rättspraxis) och beslut Szabó (C-204/14, EU:C:2014:2220, punkt 22 och följande).

24 — Beslut Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 18 och där angiven rättspraxis) och dom Gauweiler m.fl. (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 15).

25 — Beslut Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punkt 11 och där angiven rättspraxis).

26 — Beslut 3D I (C-107/14, EU:C:2014:2117, punkt 9). Se även dom Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, punkt 85 och där angiven rättspraxis) och beslut D’Aniello m.fl. (C-89/13, EU:C:2014:299, punkt 17).

27 — Dom Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, punkt 39) och dom VEBIC (C-439/08, EU:C:2010:739, punkt 47).

28 — Se, bland annat, dom Irish Creamery Milk Suppliers Association m.fl. (36/80 och 71/80, EU:C:1981:62, punkterna 6 och 7 samt där angiven rättspraxis).

29 — Se beslut Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 21). Min kursivering.

b) Lydelsen av de nationella bestämmelser som kan vara tillämpliga och, i förekommande fall, relevant nationell rättspraxis.

c) En redogörelse för de skäl som fått den hänskjutande domstolen att undra över tolkningen eller giltigheten av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna, och för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan de unionsrättsliga bestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet.”

53. Medan leden a och b i den artikeln avser beskrivningen av den faktiska och rättsliga ramen för det mål som läggs fram till domstolen, tar led c sikte på motiveringen till begäran i egentlig mening. [30]

54. Kraven återfinns även i EU-domstolens rekommendationer till nationella domstolar om begäran om förhandsavgörande. [31] Det följer av punkt 22 i rekommendationerna, om formen för och innehållet i en begäran om förhandsavgörande, att den ska vara ”tillräckligt utförlig och innehålla samtliga relevanta upplysningar, så att EU-domstolen, och berörda som har rätt att inkomma med yttrande till domstolen, kan få en god förståelse av bakgrunden och de tillämpliga bestämmelserna i målet vid den nationella domstolen”.

55. Punkt 22 i rekommendationerna erinrar om artikel 94 i rättegångsreglerna om innehållet i begäran om förhandsavgörande.

56. Uppgifterna visar, om nödvändigt, att redogörelsen för de faktiska och rättsliga omständigheterna i det nationella målet är en grundläggande, för att inte säga oundgänglig, del i begäran om förhandsavgörande. Avsaknaden av en sådan redogörelse utgör ett uppenbart skäl att avvisa begäran. [32]

57. Vidare ska det erinras om att dessa förfaranderegler återfinns i artikel 1 i protokoll nr 16 i Europakonventionen [33] om rätten att begära att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna avger ett rådgivande yttrande. I artikeln krävs nämligen att de nationella domstolarna motiverar sin begäran och lämnar in ”relevanta uppgifter om de rättsliga och faktiska omständigheterna i målet” med risk för att begäran annars avvisas.

58. Protokollet har i skrivande stund inte trätt i kraft, men det kan likväl konstateras att systemet för rådgivande yttranden som det avser att införa är starkt påverkat av systemet för begäran om förhandsavgörande. Detta visar på ett tydligt erkännande av begäran om förhandsavgörande, vars karaktär och funktion inte kan ifrågasättas.

59. Det ska mot denna bakgrund konstateras att Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) inte gjorde annat än att iaktta de regler som antagits av unionslagstiftaren och av domstolen i samband med tillämpningen av artikel 267 FEUF, när den redogjorde för de faktiska och rättsliga omständigheterna i mål C-554/14 i sin begäran om förhandsavgörande.

60. Därigenom åsidosatte Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) visserligen reglerna i NPK. Det är emellertid viktigt att ange att domstolens agerande är fullt förenligt med nationella regler om begäran om förhandsavgörande framställda av bulgariska tvistemåls- och förvaltningsdomstolar.

30 — Dom Gullotta och Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:436, punkt 17).

31 — EUT C 338, 2012, s. 1, nedan kallade rekommendationer.

32 — Se, bland annat, beslut Debiasi (C-613/10, EU:C:2011:266) och dom Gauweiler m.fl. (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25).

33 — Protokoll antaget av Europarådets ministerkommitté den 10 juli 2013. Det system som föreskrivs i protokollet kommer att göra det möjligt för de högsta domstolarna i de stater som är parter i Europakonventionen att begära ett rådgivande yttrande från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna om tolkningen eller tillämpningen av rättigheter och friheter som definieras i Europakonventionen.

61. Såsom jag har angett ovan i inledningen preciserar kapitel 59 i del VII i GPK samtliga förfaranderegler som är tillämpliga på en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen.

62. Genom artiklarna 628–633 GPK införlivas villkoren för och verkningarna av en nationell domstols begäran om förhandsavgörande och särskilt ordalydelsen i artikel 267 FEUF och domstolens rättspraxis i bulgarisk rätt.

63. I artiklarna 628 och 629 GPK anges under vilka villkor den nationella domstolen får eller ska begära förhandsavgörande av domstolen.

64. Vad gäller artikel 630 GPK, föreskrivs däri de regler som är tillämpliga på innehållet i en begäran om förhandsavgörande.

65. Artikel 630.1 GPK återger i stora delar reglerna i artikel 94 i rättegångsreglerna och i punkt 22 i rekommendationerna. Jag erinrar om att bestämmelsen anger att ”[b]egäran om förhandsavgörande ska innehålla en redogörelse av saken i målet, tillämplig nationell rätt, en precis hänvisning till den bestämmelse eller rättsakt som tolkningen eller giltigheten avser, varför den hänskjutande domstolen bedömer att det är nödvändigt med en begäran om förhandsavgörande för en korrekt prövning av målet, samt frågans formulering”.

66. Jag erinrar även om att reglerna i kapitel 59 i del VII i GPK visserligen i princip är begränsade till tvistemålsinstanserna, men att de även är tillämpliga på förfaranden vid förvaltningsdomstolar i enlighet med artikel 144 i förvaltningsprocesslagen.[34] Enligt doktrin verkar det för övrigt som om de har ett mer generellt tillämpningsområde på alla domstolsförfaranden, eftersom kapitel 59 utgör den nationella rättsliga grunden för bulgariska domstolars begäran om förhandsavgörande, med undantag för Konstitutsionen sad (konstitutionsdomstolen).[35]

67. Kraven beträffande innehållet i en begäran om förhandsavgörande i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna samt i domstolens rättspraxis ingår således i den rättsliga arsenalen, och detta sedan Republiken Bulgariens anslutning till Europeiska unionen år 2007.

68. Den omständigheten att det nationella förfarandet i mål C-554/14 omfattas av straffrätten kan inte rättfärdiga att den hänskjutande domstolen underlåter att ge en tydlig och tillräcklig redogörelse av de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet. Tvärtom gör sig regeln än mer gällande, eftersom förfarandet riskerar att leda till frihetsberövande åtgärder som antas på grundval av nationella lagstiftningar, vilka är bland de minst harmoniserade i unionen, och som rör faktiska omständigheter som bör återges tydligt.

69. Mot denna bakgrund är den skillnad som finns mellan reglerna om begäran om förhandsavgörande i tvistemål och förvaltningsmål, vilka införlivar bestämmelserna i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, och den aktuella regel som är tillämplig på brottmål, varken motiverad eller konsekvent.

70. I förevarande mål bedömer allmänna åklagarmyndigheten i staden Sofia att Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) åsidosatte rätten till en opartisk domstol i artikel 47 i stadgan och rätten att presumeras oskyldig i artikel 48 i samma stadga när den redogjorde för de faktiska och rättsliga omständigheterna i mål C-554/14. Denna fruktan är emellertid inte alls berättigad.

34 — Se fotnot 8 ovan.

35 — Se den bulgariska rapporten av Fartunova, M., anfört arbete, s. 147.

71. Den hänskjutande domstolens skyldighet att motivera sin begäran om förhandsavgörande och tillhandahålla samtliga faktiska och rättsliga omständigheter som behövs för att förstå målet kan inte undergräva principen om ett rättvist förfarande, men kan tvärtom säkerställa detta, i den mån, givetvis, som artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna har tillämpats korrekt.

72. I mål C-554/14 utgör den enda omständigheten att Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i sin begäran om förhandsavgörande varken ett bevis på jäv som gör att domaren måste förklara sig obehörig eller ett åsidosättande av principen om oskuldspresumtion.

2. Den hänskjutande domstolens skyldighet att iaktta opartiskhet

73. Såväl domstolen som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har under utvecklingen av sin rättspraxis haft tillfälle att definiera begreppet ”opartisk domstol”, sådant det anges i artikel 47 i stadgan och artikel 6.1 i Europakonventionen. [36]

74. Domstolen har för övrigt gjort domarens oavhängighet, som opartiskheten är en aspekt av, [37] till ett kriterium för definitionen av ”domstol” i den mening som avses i artikel 267 FEUF. [38] Således får domarens opartiskhet anses vara ett villkor för att den ska kunna begära ett förhandsavgörande.

75. Det presumeras att domaren är opartisk, [39] det vill säga att vederbörande inte har förutfattade meningar och inte har tagit någons parti. [40]

76. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna bedömer således en domstols opartiskhet på ett subjektivt sätt, det vill säga att den bedömer domarens personliga övertygelse och beaktar domarens uppträdande, bland annat om vederbörande har uttryckt personliga förutfattade meningar, tagit parti för någon i målet eller visat på fientlighet. [41]

77. Enligt ett mer objektivt tillvägagångssätt är en opartisk domstol en domstol som har ett enda intresse i sakens utgång, nämligen en strikt tillämpning av rättsreglerna. [42] Oberoende av domarens personliga uppträdande, kräver opartiskheten således att domstolen inte ska låta sig påverkas av yttre omständigheter och att den ska vara neutral i förhållande till de intressen som står mot varandra. [43]

78. För att undanröja varje rimligt tvivel hos enskilda och för att bevara den tilltro som opartiskheten syftar till att skapa (i enlighet med talesättet ”justice must not only be done, it must also be seen to be done” [44]), innebär således kravet på opartiskhet att det ska antas regler om bland annat domstolens sammansättning, ledamöternas utnämning och mandat liksom på vilka grunder de kan avträda samt jävsgrunder och grunder för avsättning. [45]

79. I det nu aktuella målet grundas ett eventuellt åsidosättande av rätten i artikel 47 i stadgan inte på det tillvägagångssätt som föreskrivs i rättsakterna, utan på den hänskjutande domstolens uppträdande.

36 — Se, i detta hänseende, riktlinjer för artikel 6, tillgängliga på följande internetadress: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf.

37 — Dom TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

38 — Dom TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 27).

39 — Se Europadomstolens dom av den 23 juni 1981 i målet Le Compte, Van Leuven och De Meyere mot Belgien, serie A nr 43, § 58.

40 — Se Europadomstolens dom i målet Wettstein mot Schweiz, nr 33958/96, § 43, CEDH 2000-XII, och i målet Micallef mot Malta, nr 17056/06, § 93, CEDH 2009.

41 — Se Europadomstolens dom i målet Buscemi mot Italien, nr 29569/95, §§ 67 och 68, CEDH 1999-VI.

42 — Dom TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

43 — Dom TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 32 och där angiven rättspraxis).

44 — Rättvisa ska inte bara skipas, utan det ska även synas att rättvisa skipas.

45 — Dom TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 32 och där angiven rättspraxis). Se även Europadomstolens dom i ovannämnda mål Micallef mot Malta, §§ 98 och 99.

80. Åklagarmyndigheten i staden Sofia menar nämligen att de uppgifter som framkommit i samband med begäran om förhandsavgörande räcker för att betvivla opartiskheten hos Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia), som senare har att avgöra målet.

81. Den hänskjutande domstolen ska genom att ha redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i mål C-554/14 i sin begäran om förhandsavgörande ha uttryckt en ”preliminär ståndpunkt” före överläggningen i målet. Enligt artikel 29 NPK utgör detta ett särskilt fall av ”jäv”, varför den hänskjutande domstolen är tvungen att förklara sig obehörig att pröva målet. Såsom framgår av beslutet om hänskjutande i förevarande mål omfattas även det mest obetydliga uttalandet från domstolen om omständigheterna i målet eller deras rättsliga kvalificering av artikeln och innebär att domstolen ska förklara sig obehörig.

82. I förevarande mål finns det inte grund för sådana tvivel.

83. Det följer av fast rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att blott den omständigheten att en domare fattar beslut före rättegången inte i sig kan rättfärdiga tvivel om domarens opartiskhet. Det som räknas är omfattningen av de åtgärder som vidtagits.[46] Visserligen är en begäran om förhandsavgörande av EU-domstolen ett domstolsbeslut, men redogörelsen i begäran för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet utgör endast ett enkelt konstaterande från den hänskjutande domstolen och den gör inte heller någon rättslig kvalificering i strid med rättspraxis i punkt 8 i beslutet om hänskjutande i det nu aktuella målet.

84. Det ska nämligen påpekas att punkt 2 i begäran om förhandsavgörande i mål C-554/14 avser ”faktiska omständigheter i målet”, punkt 3 avser ”tillämplig materiell rätt som inte avser de hänskjutna frågorna men som visar på behovet av att begära ett förhandsavgörande” och punkt 4 avser ”tillämplig materiell rätt som avser begäran om förhandsavgörande”.

85. Efter en noggrann granskning av dessa punkter, kan jag emellertid konstatera att ingen av dem visar på att den hänskjutande domstolen haft förutfattade meningar eller tagit parti för någon.

86. Tvärtom vittnar den omfattande redogörelsen om god kännedom om handlingarna som jag menar inte kan vara en grund för misstanke om jäv. Även om den hänskjutande domstolen hade gjort en preliminär bedömning av tillgängliga uppgifter, har Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna flera gånger slagit fast att en sådan bedömning inte kan anses förekomma den slutliga bedömningen.[47]

87. Mot denna bakgrund finns det således ingen uppgift som stöder att Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) brast i sin skyldighet att iaktta opartiskhet enligt artikel 47 i stadgan när den i sin begäran om förhandsavgörande i mål C-554/14 redogjorde för de faktiska och rättsliga omständigheterna i det målet.

3. Iakttagandet av rätten att presumeras oskyldig

88. Inte heller här är det tillvägagångssättet i rättsakterna som är grunden för ett eventuellt åsidosättande av rätten i artikel 48 i stadgan, utan den hänskjutande domstolens uppträdande.

46 — Se Europadomstolens dom i mål Morel mot Frankrike, nr 34130/96, § 45, CEDH 2000-VI.

47 — Idem.

89. Frågan är således huruvida den hänskjutande domstolens motivering i redogörelsen för de faktiska och rättsliga omständigheterna i mål C-554/14 ger anledning att anta att den bedömer den berörde vara skyldig till överträdelsen, trots att vederbörandes skuld inte visats.[48] Det är obestridligt att den hänskjutande domstolen skulle åsidosätta oskuldspresumtionen om den uttryckte en sådan åsikt i förtid.[49]

90. I förevarande fall uppkommer dock inte frågan.

91. Rätten för varje tilltalad att presumeras oskyldig kan nämligen inte gälla för den som befunnits skyldig till den aktuella överträdelsen[50], såsom Atanas Ognyanov[51].

92. Det får under inga omständigheter försummas att en hänskjutande domstols begäran om förhandsavgörande endast syftar till att erhålla en korrekt tolkning av unionsrätten, och frågan huruvida den berörda personen ska anses vara skyldig eller oskyldig till den aktuella gärningen med stöd av denna tolkning kan endast avgöras utifrån den domstolens unika och personliga bedömning.

93. Mot denna bakgrund menar jag att den enda omständigheten att Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i sin begäran om förhandsavgörande i mål C-554/14 varken utgör ett bevis på jäv, som gör att domaren måste förklara sig obehörig, eller ett åsidosättande av oskuldspresumtionen.

94. Om villkoren i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna avseende begäran om förhandsavgörande tillämpas korrekt, kan de således varken påverka den hänskjutande domstolens opartiskhet eller åsidosätta rätten att presumeras oskyldig i artikel 47 respektive artikel 48 i stadgan.

95. I detta skede av min bedömning finns det anledning att konstatera att den aktuella nationella regeln, såsom den tolkats av Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen), kan förhindra, om inte avskräcka, den bulgariska brottmålsdomstolen från att begära ett förhandsavgörande, vilket således inkräktar på dess privilegier enligt artikel 267 FEUF och enligt domstolens praxis.

96. Genom att tillämpa regeln riskerar den domstolen nämligen inte bara att behöva förklara sig obehörig, utan även en disciplinär påföljd för att den i sin begäran om förhandsavgörande redogör för målets faktiska och rättsliga omständigheter på det sätt som anges i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna.

97. Detta ger ett absurt och motsägelsefullt resultat i det att en domare som framställer en begäran om förhandsavgörande i enlighet med unionsrätten kan anses åsidosätta parternas grundläggande rättigheter med tillämpning av nationell lagstiftning.

98. Det är tydligt att en sådan regel är oförenlig med de krav som följer av själva naturen av unionsrätten, eftersom den minskar unionsrättens verkan genom att avskräcka den bulgariska brottmålsdomaren från att begära ett förhandsavgörande av domstolen.

48 — Se, bland annat, Europadomstolens dom i mål Nerattini mot Grekland, nr 43529/07, § 23.

49 — Se, bland annat, Europadomstolens dom i mål Garycki mot Polen, nr 14348/02, § 66, och i mål Nestak mot Slovakien, nr 65559/01, § 88.

50 — Se Europadomstolens dom i målet Phillips mot Förenade kungariket, nr 41087/98, § 35, CEDH 2001-VII.

51 — Jag påminner härvid om att Atanas Ognyanov redan har ådömts ett fängelsestraff sedan han befunnits skyldig till överträdelserna i dom meddelad av danska domstolar.

99. I domen Elchinov,[52] om en begäran om förhandsavgörande från Administrativen sad Sofia-grad (förvaltningsdomstol i första instans i staden Sofia), har domstolen emellertid erinrat om att nationella domstolar bör ha största möjlighet att tillämpa unionsrätten och att artikel 267 FEUF ger dem en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EU-domstolen, om de bedömer att det i ett mål som pågår inför dem har uppkommit frågor som kräver ett avgörande avseende tolkningen eller giltigheten av unionsrätten för att de ska kunna döma i målet.[53]

100. Domstolen har funnit att en nationell processregel, oavsett vilken beskaffenhet den har, inte får påverka de nationella domstolarnas möjlighet att begära ett förhandsavgörande av domstolen, och har dessutom erinrat om att möjligheten att hänskjuta en fråga är ett privilegium unikt för dessa domstolar i första instans som de ska kunna använda när som helst under förfarandet.[54]

101. Vidare erinrar jag om att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i den ovannämnda domen Dhahbi mot Italien fann att när det finns ett system för begäran om förhandsavgörande kan den nationella domstolens vägran att hänskjuta en fråga i vissa fall påverka en rättvis rättegång och medföra ett åsidosättande av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. I det målet drog Europadomstolen slutsatsen att den nationella domstolen hade vägrat, helt efter eget skön och utan någon motivering, att framställa en begäran av förhandsavgörande till EU-domstolen.

102. Om en nationell domare vägrar att framställa en begäran om förhandsavgörande på den grunden att den riskerar att inte bara behöva förklara sig obehörig, utan även en disciplinär påföljd för att den redogör för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet, skulle detta utgöra ett åsidosättande av artikel 6 i Europakonventionen.

103. Mot denna bakgrund råder det ingen tvekan om att unionsrätten, och i synnerhet artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, utgör hinder för en sådan nationell regel som den i det nationella målet, som – om den fortsätter att tillämpas – riskerar att allvarligt skada systemet för begäran om förhandsavgörande och därmed samarbetet mellan domstolen och de nationella domstolarna samtidigt som den skulle äventyra unionsrättens företräde.

104. Jag föreslår därför att domstolen ska slå fast att artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna ska tolkas så, att de utgör hinder för en sådan nationell regel som den i det nationella målet, som ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig att pröva målet på grund av att den i samband med en begäran om förhandsavgörande har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i detsamma.

B – *Den andra frågan*

105. Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna utgör hinder för att en hänskjutande domstol hör parterna på nytt och upptar ny bevisning efter det att EU-domstolen meddelat sin dom, och därigenom ändrar sina konstateranden i sitt beslut om hänskjutande.

106. Det följer av fast rättspraxis att det ankommer på endast den nationella domstolen att bestämma i vilket skede i förfarandet som det finns anledning att hänskjuta en fråga till domstolen.[55]

52 — C-173/09, EU:C:2010:581.

53 — Punkt 26 och där angiven rättspraxis.

54 — Dom Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkterna 25 och 26 samt där angiven rättspraxis).

55 — Se, bland annat, dom Irish Creamery Milk Suppliers Association m.fl. (36/80 och 71/80, EU:C:1981:62, punkt 7) och dom Sibilio (C-157/11, EU:C:2012:148, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

107. Även om EU-domstolen bedömer att det, beroende på omständigheterna, kan vara en fördel att frågor som avser ren nationell rätt har besvarats när begäran om förhandsavgörande framställs till domstolen,[56] erkänner den emellertid att det står den nationella domstolen fritt att framställa begäran när helst den finner det lämpligt under förfarandet.[57] Valet av tidpunkt för begäran bestäms nämligen utifrån praktiska och processuella hänsyn som endast den nationella domstolen kan ta, eftersom det endast är den nationella domstolen som har direkt kunskap om omständigheterna i målet och parternas argument.

108. Utöver denna rättspraxis finns det ingen bestämmelse i unionsrätten som förbjuder den hänskjutande domstolen att under målets prövning och efter det att den hänskjutit en fråga ändra sin uppfattning om de relevanta faktiska och rättsliga omständigheterna.

109. Ett sådant privilegium omfattas i praktiken av medlemsstaternas institutionella och processuella autonomi, varför domstolen saknar behörighet att uttala sig om den konkreta tillämpningen av nationella processregler.

110. Enligt fast rättspraxis ankommer det enbart på den hänskjutande domstolen att bedöma räckvidden av de nationella bestämmelserna och det sätt på vilket de ska tillämpas. När EU-domstolen meddelat sitt avgörande, ska den nationella domstolen således fortsätta att pröva målet i enlighet med de nationella reglerna om organisation och domstolsförfaranden med iakttagande av parternas grundläggande rättigheter.

111. Den hänskjutande domstolens enda skyldighet i detta skede i förfarandet är att ge domstolens tolkning av unionsrätten full verkan. Domstolens svar till den hänskjutande domstolen ska nämligen anses utgöra en avgörande och tvingande tolkning av unionsrätten, eftersom den inte, inom ramen för artikel 267 FEUF, kan anmodas att avge ett rådgivande yttrande.[58]

112. Mot denna bakgrund ska den hänskjutande domstolens andra fråga besvaras så, att artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, med beaktande av medlemsstaternas institutionella och processuella autonomi, inte utgör hinder för att en hänskjutande domstol hör parterna på nytt och upptar ny bevisning efter det att EU-domstolen meddelat sin dom, och att den hänskjutande domstolen därigenom ändrar sina konstateranden i sitt beslut om hänskjutande, såvitt den ger domstolens tolkning av unionsrätten full verkan.

C – *Den tredje frågan*

113. För det fall domstolen finner att artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna utgör hinder för en sådan nationell regel som den i det nationella målet, har den hänskjutande domstolen ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten utgör hinder för att den väljer att förklara sig obehörig med stöd av den aktuella regeln i det nationella målet med motiveringen att regeln säkerställer ett starkare skydd av parternas grundläggande rättigheter.

114. Utgör unionsrätten med andra ord hinder mot att den hänskjutande domstolen tillämpar en nationell regel som har bedömts strida mot unionsrätten?

115. Svaret på den frågan är givet. Den hänskjutande domstolen är skyldig att bortse från en sådan regel.

56 — Dom Melki och Abdeli (C-188/10 och C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 41 och där angiven rättspraxis).

57 — Dom Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

58 — Se, bland annat, Kleinwort Benson (C-346/93, EU:C:1995:85, punkt 24).

116. I enlighet med artikel 280 FEUF ska ”[domstolens domar] vara verkställbara”. Artikel 633 GPK anger för övrigt uttryckligen denna princip.

117. Det följer således av fast rättspraxis att en dom som meddelats av EU-domstolen i ett mål om förhandsavgörande är bindande för den nationella domstolen vid dess avgörande av målet, såvitt avser tolkningen av aktuella bestämmelser i unionsrätten. [59] Såsom jag har påpekat ovan i punkt 111 avger domstolen inte något rådgivande yttrande inom ramen för artikel 267 FEUF.

118. Om domstolen bedömer att artikel 267 FEUF, som är en regel som är direkt tillämplig, utgör hinder för en sådan nationell regel som den i det nationella målet, är den nationella domaren således skyldig att underlåta att tillämpa regeln, för att säkerställa unionsrättens företräde, effektivitet och enhetlighet. [60]

V – **Förslag till avgörande**

119. Mot bakgrund av det ovan angivna föreslår jag att de frågor som ställts av Sofiyski gradski sad (domstol i första instans i staden Sofia) ska besvaras på följande sätt:

1) Artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna ska tolkas så, att de utgör hinder för en sådan nationell regel som den i det nationella målet, som ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig att pröva målet på grund av att den i samband med en begäran om förhandsavgörande har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i detsamma, och detta på det sätt som föreskrivs i dessa bestämmelser.

Den hänskjutande domstolen är med beaktande av principen i artikel 280 FEUF skyldig att underlåta att tillämpa den aktuella nationella regeln.

2) Artikel 267 FEUF och artikel 94 i domstolens rättegångsregler utgör, med beaktande av medlemsstaternas institutionella och processuella autonomi, inte hinder för att en hänskjutande domstol hör parterna på nytt och upptar ny bevisning efter det att EU-domstolen meddelat sin dom, och därigenom ändrar sina konstateranden i sitt beslut om hänskjutande, såvitt den ger domstolens tolkning av unionsrätten full verkan.

59 — Dom Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkterna 29 och 30 samt där angiven rättspraxis).

60 — Se dom Melki och Abdeli (C-188/10 och C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 43 och där angiven rättspraxis) och dom Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 31 och där angiven rättspraxis).